

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg. Medarb.: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrud Undset, Lars Eskeland.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 i. er åpen mandag, tirsdag og fredag 9.30—3. Torsdag 9.30—7. Lørdag 9.30—1. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Rerum Creator omnium. — Hvad et menneske sår. — De tyske biskoper taler. — Norvegia catholica. — † To kardinaler død. Kardinal Hayes. Kardinal Laurenti. — Cantemus Domino? — Våre tanker. — Herhjemme. — og derute.

Rerum Creator omnium.

Aftenhymne av den hellige Ambrosius, biskop av Milano.

(Oversatt av K. Kjelstrup).

Du som med evig skapermakt
har klædd vår jord i livets prakt,
Du skjenker dagen solens glans
og natten himlens stjernekrans.

Du vil at søvnens hvile blid
skal styrke oss til dagens strid,
den trette ånd få kraft på ny,
til morgenstjernen står i sky.

Nu går den travle dag til ro,
det skumrer over mark og mo.
Som bølgebrus går over jord
av bønn og sang et mektig kor.

Ta del, min sjel, med kraft og klang
i all naturens aftensang
som stiger sterkt og svever tyst
mot evighetens gylne kyst.

La nattens timer hylle inn
i mulm og mørke dagens skinn —
min tro har intet nattlig slør,
den stråler klar og lys som før.

Og når jeg til mitt leie går,
ditt innsegl på mitt hjerte står,
min Gud, at ingen nattens synd
må plette sjelen med sitt dynd.

All helvedhærens dystre makt
er dig, o Herre, underlagt.
Den intet kan hvor Du er nær
og skjærmer med din englehær.

Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd,
velsign mig da med kjærlig hånd.
I dagens dåd og nattens blund
forblir jeg din til siste stund.

„Hvad et menneske sår —“

14. søndag efter pinse.

Da vi er blitt anmodet om å bringe også i «St. Olav» den minneartikkel om bladets avdøde redaktør mgr. Irgens, som på opfordring blev skrevet til de skandinaviske katolske kvinneforbunds medlemsblad, etterkommer vi hermed dette ønske. Innholdet av artikkelen har jo også tilknytning til denne søndags epistel og evangelium, idet epistlen formaner oss til å benytte vårt jordiske liv på beste måte og evangeliet munnar ut i en lovprisning av dødens beseirer. Artikkelen lyder in extenso:

«Ti døden er begynnelsen til det hele fulle liv ...» — disse ord fra biskop Mangers tale ved monsignore Henrik Irgens bære synger i mitt sinn, når jeg nu skal oppfylle den anmodning som lektor frøken Ellen Faaberg har rettet til mig: å skrive en minneartikkel om «St. Olav»s avdøde redaktør. Men derfor vil jeg også forme den noget anderledes enn det almindeligvis brukes i nekrologer, idet jeg vil prøve på å gjengi nogen av de t a n k e r som dette dødsfall har utløst heroppe. Over den subjektive sorg hos hver enkelt som fikk lov til å kjenne «denne prest etter Guds hjerte», har nemlig fra første stund av, at dette umulige og ennu ufattelig hendte, hvelvet sig vår hellige Kirke og tatt de bedrøvede inn under sin kjærlighets og storhets varetekt. Derfor kan en minneartikkel om mgr. Irgens aldri bare bli et «de profundis ...» — skal den dekke den virkelige betydning av hans liv og hans død, må den være et «Te Deum ...» — en lovsang til den Herre, som så i nåde til vi få og ensomme katolikker heroppe og gav oss andel i en av hans Kirkes største gaver til menneskeheten: en p r e s t, hvis liv, som også biskopen sa i sin tale, var «mønsterverdigg for hans folk, hans samvittighet og hans Gud».

Hvorfor —?

Jo — da «St. Olav» utsendte sitt minnenummer, som antagelig de fleste av medlemsbladets lesere har sett, da det jo sirkulerer i D.K.K.F.s lesekretser, var det sår, som den katolske Kirke i Norge fikk ved dette dødsfall, ennu så friskt, at alle de mange hilsener skulde og måtte forme sig som en personlig takk til redaktøren, sognepresten og den forhenværende administrator. Det var en krans vi nedla på hans grav, men ganske visst en krans av immorteller, av evighetsblomster. Det var et monument vi reiste ham som en beskjeden takk for alt, hvad han hadde utrettet og alt hvad han hadde vært for alle de som kom i berøring med ham — vært på forskjellig måte til de forskjellige etter deres forskjellige behov, men ut fra bare én innstilling: kjærligheten. Det var en takk, som kom fra hjertene, men som allikevel var ufullstendig og ufullkommen, for vi visste den gang ennu ikke, hvor meget vi hadde å takke for. Tiden går sin gang og tar sin rett, men den sletter kun ut i og etter et menneskeliv det, som har hørt den selv til — hvad der av evighet i det, lever videre i sine virkninger og blir etterhånden klarere og klarere i sine konturer, når alt det tidsbestemte smuldrer bort og faller av. Et

menneskes blivende verdi måles derfor ikke etter de følelser, det setter i sving hos andre, men nettopp etter disse sine virkninger, når det selv ikke vandrer mer i synlig skikkelse på jorden. Da er det, det kommer for dagen, om disse virkninger peker mot Kirken og dens krav til oss, eller om de bare løper ut i «minner»: sentimentale, selvoptatte minner, som suger all livsvilje og livskraft ut av oss og kan føre til dyrkelse av et helt illusjonært erindringsbillede i kun en meget løs og overfladisk forbindelse med den personlighet som man mener, at det skal representere. Der kan ligge en fare skjult i dette — en fristelse til livsfornektelse, hvis rette natur det ikke alltid er så let å erkjenne, fordi den kommer forklædd som trofasthet og kjærlighet. Mgr. Irgens' død har stilt denne fare frem for oss i skarpt relieff, men minnet om hans sunde og nøkterne personlighet med det sterke drag av Guds egen humor har lært oss å undgå den. Likesom den har lært oss å gi bønner for de avdøde den rette form.

Hvilken da —?

Vår hellige Kirke lærer oss å be for de henfarne sjele, men den lærer oss også, at «Guds rike er ikke i ord, men i k r a f t». Denne lære er blitt så levende for oss nu, ti det er innlysende, at vi, som tilhørte hans menighet og hvis åndelige liv han som vår sjelehyrde hadde ansvaret for, kun lite gavner hans sjel, om vi kun ber i ord: «Han hvile i fred!», og samtidig lar alle våre handlinger være i motstrid til hans virke og det eksempel han gav oss, mens han var blandt oss. Bønner for de avdødes sjelefred må først og fremst være: etter evne og innenfor hver enkelts rekkevidde å fortsette og om mulig fullføre, hvad blev etterlatt uferdig — å støtte hvad måskje vakler, fordi den som hittil bar, nu er borte — og ikke minst: å ta det kors op som den døde fikk lov til å slippe fri for. Det gjelder vårt indre liv og det gjelder vårt liv utadtil — hver eneste slik handling i en avdøds ånd er den beste bønn for hans sjelefred, en bønn som sikkert rekker frem til rettferdighetens og nådens allmektige Herre. Og i dette tilfelle vet vi, at mgr. Irgens virkefelt var så stort og mangfoldig, at der er nok for oss alle å ta op — en for alle og alle for en — for resten av vårt liv.

Det er på denne måte, at vi nu heroppe etter fattig evne søker å ære hans minne, idet vi streber etter at det skal bli en livsbejaende makt i oss. Tatt på denne måte vet vi også at vi tør gråte, savne og lenges så meget vår menneskelige natur trenger det. For da sørger vi allikevel med h å p: det håp, at på dommens dag vil vår sogneprest monsignore Henrik Irgens ifølge ordet: «Tu es sacerdos in aeternum!» kunde tre frem for den store yppersteprest og si: «Dem, du gav mig, vokter jeg og ingen av dem gikk tapt — — —»

De tyske biskoper taler.

I august måned var de tyske overhyrder atter forsamlet i Fulda — og siste søndag i samme måned blev deres budskap oplest fra prekestolene i alle tyske katolske kirker. Vi gjengir hermed de viktigste punkter i dette gripende og tidstypiske dokument.

*

Når vi katolske tyske biskoper, samlet ved den hellige Bonifatius grav, utsender en felles hyrdeskrivelse så bevidner vi derved først vår åndelige enhet i Kristus, hvis mystiske legem også formidler den inderligste enhet av alle dets lemmer.

Vi sender dernest en hjertelig broderhilsen til det høierverdige episkopat og alle trosfeller i de tidligere østerrikske land. Det er den samme kamp for livsanskuelsen som beveger i det åpne som i det skjulte sinnene på begge sider den tidligere grense, og det samme mål, vår felles motstander har, idet han benytter sig begge steder av de samme metoder og våpen.

Vi katolske tyske biskoper må ut av våre erfaringer fastslå at angrepene er blitt fiendtligere og heftigere, men riktignok også klarere å erkjenne. De tilstreber å hindre det katolske liv og ennå mer: å ødelegge den katolske Kirke i vårt folk — ja, overhodet å utrydde kristendommen og innføre en tro, som ikke har det minste å gjøre med den sanne tro på en Gud og et liv etter dette.

*

Hvad hindringene av det katolske liv angår så er det et brennende spørsmål for tusener av tyske katolikker om de ikke besitter de samme borgerlige rettigheter som sine landsmenn. Når man er gått så langt at man har tvunget en tysk overhyrde til å forlate sitt bispedømme og har tillatt voldshandlinger mot ham, så ligger det nær for alle katolikker å frykte for at noe lignende i nær fremtid kan ramme alle vi biskoper. Til vår store sorg har vi enda måtte oppleve at *den Hellige Fadere personlige ære er blitt angrepet* på særlig sårende måte. Vi tyske biskoper og katolikker deler hele verdens forargelse over dette og vi står trofaste bak ham, når han må lide for sin mangeårige opriktige velvilje, og fremtiden vil fastslå, at alle pavens kunngjørelser og oprop kun har hatt til mål å beskytte troen i den katolske del av det tyske folk, som det er hans hellige plikt.

Men det man i nutiden særlig streber etter er jo nettop *fullstendig å ødelegge den katolske tro i Tyskland*. Det er ingen ubegrunnet frykt, ti ledende personligheter har offentlig forkynt at det er målet. Det hjelper ikke om man vil svare at de katolske gudstjenester ikke møter hindringer. Selv om dette stort sett ennå er tilfelle så streber man allikevel i virkeligheten etter å vanskeliggjøre å besøke dem, navnlig for ungdommen, og man søker å fortrenge alt kirkelig av det offentlige liv. Man vil berede oss en fremtid i katakombene, som skal være begynnelsen til enden. For å rettferdiggjøre dette overses og undertrykkes det store og hellige i Kirken — selv i undervisningen — og det

mindreverdige og dårlige trekkes frem i lyset og gjøres til det vesentlige. Bøker i denne retning tillates den videste utsprengning, mens katolske bøker og skrifter censureres, beslaglegges og tilintetgjøres.

Man bebreider Kirken en hemmelig personlig og politisk forbindelse med bolsjevismen og man fastholder hårdnakket denne beskyldning, skjønt både de pavelige rundskrivelser som den katolske lære likesom også bolsjevistenes egne uttalelser klart viser, at deres politiske system og hele livsanskuelse ikke har noen større og uforsonligere fiende enn den romersk-katolske Kirke. Ethvert vennlig ord, som enhver holdning og handling av vår Kirkes overhode overfor andre stater og folk, foranlediget ved de religiøse forhold, blir straks utlagt som værende rettet mot Tyskland, ja som et hemmelig forbund mot landets fiender. Innenfor våre egne grenser blir det opmuntret til å tre ut av Kirken og våre katolske embedsmenn, funksjonærer og arbeidere samt studerende søkes tilføid økonomisk skade. I ekteskapslovene blir der hevdet prinsipper, som vi ikke kan godkjenne — og geistligheten æreskjelles i testamentslovene for å ville tilsnike sig arv ved å utnytte dødsangsten.

Hvis man vil hevde at alt dette er selvforskyldte forholdsregler fordi de tyske biskoper og katolikker ikke har inntatt et uklanderlig forhold til det nye rike, svarer vi «at vi tyske biskoper gjentagne ganger og på utvetydig og opriktig måte har bekjent oss til folk og fedreland også i dets nye skikkelse og samvittighetsfullt opfylt våre borgerlige plikter. Men vi tilføier også frimodig at den videre utvikling har vist at man innenfor de ledende kretser ikke ønsker noen ekte og varig forståelse med den katolske Kirke. Det ser ut til at en retning har fått overhånd, som vil Kirkens undergang og ikke ønsker hverken fred eller en fordragelig sidestillen av Kirke og stat. Men engang for alle være det sagt at vi tyske katolske biskoper ikke kjøper oss noens velvilje eller overbærenhet ved å prisgi vår tro de kirkelige rettigheter eller vårt mot og vår karakter.

Vi katolske tyske biskoper vet hvad Kirken er: innstiftet av Jesus Kristus, det helligste av alle mennesker og den evige Guds sønn, vår Herres forløserrike, bygget på Petri klippe og på hans etterfølgere, pavene, den religiøse sannhets og nådes hjord, den eneste åndsmakt som tross ytre og indre kamper har overlevet to årtusener og vil leve i all fremtid, fordi den har det guddommelige ord: «Helvetes porter skal ikke overvinne den!»

*

Men alle kunngjøringer viser at kampen ikke alene gjelder Kirken, *men kristendommen som sådan*. Avvisningen av det gamle testamente ligger i denne linje og dessuten har man betegnet kristendommen som en forkalket rest av en overvunnet tidsperiode, som er fullkommen verdiløs og uten makt i nutiden. Ut fra blodet og rasen hevdes det at Kristi personlighet og liv er i motsetning til det tyske menneskes artspreng på samme

måte som den av ham forkynte tro, særlig dogmet om arvesynden og forløsningen, om lønnen og straffen efter døden. Alt dette er asiatiske overtro som man har påtvunget de germanske stammer, idet man overfalt dem fra et bakhold. Ut fra denne anskuelse er navnlig ungdommen i enkelte egne begynt å fjerne krusifiksene, uansett om de har høi kunstnerisk verdi eller ei, fra offentlige steder fordi de vidner om den kristne tro, ja, de er også blitt ødelagt til de kristnes bitre sorg. Tenker da disse forbrytere ikke på, at de håner sine fromme forfedre med dette og med skjendig utakknemmelighet lønner alle dem, som i kristen tro stred for folk og fedreland, bærer jernkorset på sitt tapre bryst eller sover under tallrike små kors på våre kirkegårder?

I enkelte av våre motstanderes kretser har man utstøtt de overbeviste kristne som har «adlydt Gud mer enn mennesker» fra folkefelleskapet eller brennemerket dem som «politisk upålitelig», med alle de smertefulle følger av dette. Mens det katolske Spania i heroisk kamp betrakter den bolsjevistiske antikrist som sin absolute fiende og mens alle kristne i Tyskland oppfyller samvittighetsfullt sine plikter som borgere og soldater, søker samtidig ikke få å undergrave kristentroen som folkefiendtlig og planmessig og hensynsløs å tilintetgjøre den.

Vi forelegger derfor alle tenkende og sannhetskjærlige landsmenn følgende spørsmål:

Er det ikke selvmotsigende når man på den ene side hevder at kristendommen overhodet ikke mer har røtter i den tyske jord, men er skylt bort av tidens strøm, splittet av lynet fra den tyske ånd og visnet inn til marginen — og på den annen side sammentrommer et uhyre opbud for å felle denne råtnede ceder fra Libanon?

Og må det ikke tvinge til ettertanke at millioner og atter millioner av tyske mennesker, deriblandt fremragende tenkere og fortolkere, gjennom århundrer ikke har funnet at kristendommen og dens guddommelige stifter var noget artsfremmed, men tvertom den siste lykkelige oppfyllelse av deres dybeste religiøse lengsel etter sannhet og frelse?

Er det ikke en kjensgjerning, at kristendom og germanheten tilsammen har skapt middelalderens tyske høie kultur?

Er det ikke klart for et uhildet blikk at den kristne tro også nu virker med uforminsket kraft i millioner av ekte tyske sjelers stille lidelser, og sterke moralske kamp og seire og gjennom den urettferdige bekjempelse vinner i mot og glød?

Tror man de kristne er så ukritiske og uutviklet at de som godtroende barn tar sin religionslærdom som underholdende eventyr eller som primitive folks tro på trolldom og medisinnmenn?

Står ikke anerkjente videnskapsmenn og store beundrede kunstnere samt åndelige førere på samfundets, økonomiens og teknikens samt alle andre områder fast og overbevist på kristen jord?

Ser man ikke at det er kampen mot kristendommen som nu skaper kløften i det tyske folkefelleskap? Tror man at man kan utslukke den kristne sol over det tyske folk med diktatur og maktmidler? Man kan ta den kristne sannhet — lik den aller helligste som har

sagt: «jeg er veien, sannheten og livet» — tilfange, piske den og overgi den til de jordiske makthavere, krone den med forhånelsens torner, dømme den til døden og korsfeste den på et tysk Kalvarieberg. Den vil etter en kort hvile i graven atter stå op og se triumferende på den av mennesker forseglede grav og på sine fienders for alltid lukte graver.

For å vise at kristendommen har overlevet sig selv må man ikke bare henviser til de land som på enkelte strekninger av jorden har mistet kristendommen — man må også peke på det som disse land mistet sammen med den. Og man må heller ikke glemme at overfor de beklagelige tyske frafall står mange tyske omvendelser, som med sin nye livskraft vidner mer enn de visne og i støvet falne blader og grener.

Når vi tyske biskoper nu for offentlighetens øiner krever med apostolisk mot at man definitivt skal innstille kampen mot kristendommen, så handler vi ikke mindre i fedrelandets og folkets interesse som i vår tros. Vi tenker uavlatelig på den hellige skrifs ord: «Ingen kan legge en annen grunnvoll enn den som er lagt: Kristus Jesus.» Det gjelder for den enkelte som for hele folket. Derfor holder vi Kristus fast som han selv må fastholde oss i sin sannhet og nåde.

*

I århundrenes løp har det alltid vist sig at frafall fra kristendom og Kirke også forberedte frafall fra Gud. Det er også tilfellet nu, selv om man samles om en «Gudstro» som det tyske folk skal bevare. Man vil fortrenge de kristnes Gud og sette en «tysk Gud» i hans sted — men hvad betyr det? Hvis denne Gud er forskjellig fra andre racers og folks Gud så finnes det likeså mange Guder som folk og racer, hvilket vil si ingen. Ti den sanne Gud er kun én, det fullkomneste og åndeligste av alle vesener, uinnskrenket herre over alle folk og tider, den evige skaper av alt og den siste lengsel for alt som lenges efter sjelens hjem. Man har vel høitidelig forkynt at tyskerne avviser en «Skapergud», men dermed foreviger disse tyskere den forgjengelige verden og forkaster den ene sanne Gud, idet Gud bare blir et uttrykk for racens sjel. Men en slik Gud betyr intet — han er ikke herre og lovgiver, ikke opprinnelse og mål, ikke forsyn og hjelper, ikke belønnende og straffende makt. Han er lekeball for en tidsmening og bestemt til om kortere eller lengere tid å vike for den absolutte gudløshet.

Vi spør smertelig berørt og rystet i vårt innerste:

Er det et befriende svar på de siste og mest brennende spørsmål? Er det en forklaring på verdensgåten? Er det en erstatning for den kristne gudstro, som rettet vårt folk op og i århundreder har gjort det godt, sterkt, stort og heroisk?

Og når det kristne gudsbegrep prisgis kommer også tvilen på og fornektelsen av et liv efter døden og et ansvar for dagen. Det kan ikke overraske. Hvis det ikke finnes en personlig Gud er alt åndelig og troen på det hinsidige vanvidd. Derfor hører vi også nu så ofte tale om en utelukkende dennesidig tilværelse, som det tyske menneske må tjene uavkortet, fordi troen på et hinsides og lengslen efter dette gjør jordelivet verdiløst,

stempler det som en tåredal, fyller det med redsel for døden og forhindrer den fulle kraftutfoldelse for folk og fedreland. Det er velkjente ord, som med en ikke stort anderledes melodi allerede blev sunget på den gudløse marxismes tid. Det er et budskap for de kortsynte og lettsindige, som er fornøyd med den synlige og sanselige verden og ikke har noen større problemer brennende i sjelen. Det er meninger og slagord som ikke harmonerer med tradisjonene fra våre forfedre, eller med de største filosofiske erkjennelser eller med vårt vesens evighetslengsel. Det er anskuelser og en livsinnstilling som kan tilfredsstille på de dager vi er friske og det går oss godt, men ikke når vi er i nød, er syke, bekymret eller når døden viser oss alltings hulhet og dårskap. Ethvert menneske kjenner dette av egen erfaring: det finnes tider, hvor vi trenger til andre kraftkilder enn bare gleden!

Er Tyskland beskyttet mot den apokalyptiske rytter?

Ta fra menneskeheten troen på et liv etter døden og du gir det dermed utilfredsheten og fortvilelse! Jag tanken på en evig Gud og dommer ut av folkets bevissthet og du frarøver det dets sterkeste moralske holdepunkt og grunnlaget for all sann kultur!

Ut fra vår ansvarsbevissthet hever vi derfor våre stemmer mot fornektelsen av sjelens liv etter døden, for å bevare vårt tyske folk mot skjebnesvanger vranglære og redde det fra undergang. Vår kamp er ikke rettet mot folk og stat, men *for* folk og stat mot den som vi med den apostoliske karakters mot betegner som vårt folks fiende. Man vil miskjenne og håne oss for dette, men det gis en rettferdighet, som intet larmende slagord kan overdøve og intet overmot betvinge. Enhver av oss sier med St. Paulus: «Den som dømmer mig, er Herren!» Vi ber prestene og hele det katolske folk å høre med alvor på våre ord ut fra «den som hører dere, hører mig.»

Vi ber dere *bekjenne* som vi selv har bekjent erindrende ordet: «Den som bekjenner mig for menneskene vil jeg bekjenne for min Far som er i himlen!»

Vi ber dere bekjenne i *ord* som i handling, gjennom et eksemplarisk kristent liv, gjennom ungdommens katolske oppdragelse, og gjennom en tapper gåen-inn for den katolske tro.

Vi ber dere *ikke knurre og ikke forsake*: «Hvorfor frykter dere lite troende?» Det er ikke den første storm som er gått hen over den katolske Kirke i Tyskland og det vil heller ikke bli den siste.

Vi ber dere bli fast i *troskapen og kjærligheten til folk og fedreland*. For den urett, som mange i vårt eget folk og fedreland tilføier oss, skal fedrelandet ikke undgjelde. Vi kjenner det 4. bud som forplikter oss til i alt, som er tillatt, å være tro mot stat og statsstyret. Men riktignok også huske apostlens ord: «Man skal adlyde Gud mer enn mennesker!»

Vi ber dere være *enig og sammenknyttet* i den felles katolske skjebne så vi fortjener lidelsens velsignelse som alltid fører til seier.

Vi ber dere endelig om *forbønn*, om den kristne kraft som er sterkere enn all makt. Vi ber om forbønn for vår opvoksende *ungdom*, som er utlevert til innflytelser som lar befrykte det verste for dens tro — for vår

ungdom som er tro og tapper. Kristus velsigne og beskytte dere!

Kristus leve i oss alle, ti da lever den guddommelige visdom og kraft i oss! «Han er den stein som blev vraket av dere bygningsmenn, men som er blitt til hjørnesteinen. Og det er ikke frelse i nogen annen: for menneskene har ikke fått noget annet navn under himmelen, som de skal bli frelst ved.»

*

Til dette hyrdebrev kan tilføies at de østerrikske biskoper i løpet av september skal holde en felles konferanse i det erkebiskoppelige palé i Salzburg.

Norvegia catholica.

Et opprop til «St. Olav»s lesere.

Som mange av dette blads lesere vet, har vår høgyrde biskop gitt mig i oppdrag å utarbeide en historisk fremstilling av Moderkirkens virke i Norge i den nyere tid. Jeg har i adskillige år samlet materiale til dette arbeide som går helt tilbake til det wittenbergske evangeliums innføring i 1537, men især gir en utførlig historikk over det kirkelige misjonsarbeide etter året 1843, da den første katolske menighet blev grunnlagt etter 300 års trossvang.

Jeg hadde for et års tid siden så vidt begynt på dette krevende arbeide, da øiensykdommen tvang mig til å legge all litterær virksomhet til side. Det vilde heller ikke blitt mulig for mig å fortsette, hvis ikke en ung akademiker, en opofrende brorsonn, hadde tilbudt å være min sekretær og medarbeider.

Efter et halvt års iherdig arbeide er vi nu kommet så langt at arbeidet nærmer sig sin avslutning. Verket er blitt langt mer omfattende og interessant enn vi hadde tenkt oss. Hertil bidrar ikke minst en rekke sjeldne portretter og andre bilder som vi har fått høve til å samle. Der er imidlertid blandt vår misjons pionerer to geistlige, hvis portretter det har vært umulig å opdrive. Det er prestene *Montz og Lichtlé*. Den første virket opprinnelig som legasjonsprest i Stockholm, og det var ham som opprettet St. Olavs menighet i Oslo og blev den første sogneprest. Den annen var en av de betydeligste prester som har virket i Norge. Han var senere prest i Gøteborg og Odense.

Skulde der blandt «St. Olav»s lesere fines nogen som er i besiddelse av et portrett av den ene eller den annen av disse prester og er villig til å låne oss det? Vi vil også være takknemlige for å låne andre sjeldne bilder som er av interesse for misjonshistorien.

Ærbødigst
K. Kjelstrup.

Kristiansand S. den 5. sept. 1938.

† To kardinaler død. Kardinal Hayes.

Kardinal Hayes, erkebiskop av New York, er avgått ved døden under et opphold i en sommerleir i nærheten av sin residens. Han skulde lese messen om morgenen men man ventet ham forgjeves, og hans sekretær fant ham død i sengen.

Kardinal Hayes var født 1862, blev prestevigslet 1892, erkebiskop av New-York i 1919 og kardinal i 1924. Han var pavelig legat i 1934 ved den eukaristiske kongress i Cleveland.

Kardinal Hayes var ualmindelig aktet og avholdt og hans ord hadde vekt også utenfor katolske kretser. Særlig kjent er han blitt gjennom sitt arbeide på å høine filmens nivå, idet det avfødte den såkalte «League of decency», et forbund med så stor tilslutning at filmprodusentene blev nødt til å ta hensyn til dets mening. Bl. a. blev de film boikottet hvori optrådte «stjerner», hvis privatliv vakte almindelig moralsk forargelse. I løpet av få år har «anstendighetsligaen» fremtvunget en merkbar bedring av filmproduksjonen, og da ingen vel vil underkjenne filmens innflytelse navnlig på ungdommen, har kardinal Hayes ved sitt initiativ på dette område gjort en innsats som vi alle står i takknemlighetsgjeld til ham for.

R. I. P.

Kardinal Laurenti.

Tre dager etter kardinal Hayes' plutselige død har det hellige kollegium atter lidt et smertelig tap, idet kardinal Camillo Laurenti, prefekt for Rituskongregasjonen, like så plutselig avgikk ved døden av et hjerteslag.

Kardinal Laurenti var født 1861, blev prestevigslet 1884 og kardinal 1921. En tid lang var kardinalen sekretær ved propagandaen og bevarte fra den tid en brennende misjonsinteresse. Han stod tillike som protektor for en rekke søsterkongregasjoner, som han bistod med råd og dåd og for hvem hans død er et særlig følelig slag. Også den katolske presse kunde glede sig ved hans særlige bevåkenhet — kardinalen presiderte således ved den franske pressekongress i Rom i 1936 og holdt en ildnende tale om katolsk ansvarsbevisst journalistikk.

R. I. P.

Cantemus Domino —?

«En av utenbys menighet» har utvilsomt rett i at menighetssangen er av stor betydning. Og jeg takker for den støtte han gir min oppfordring til å være med å synge i gudstjenestene våre. Måtte det bli så at alle tok del i kirkesangen — vel og merke der det er på sin plass og

hvor det forutsettes — i sangmesser, i andakter og vel til dels også i de gregorianske høimesser i de mindre kirker.

Men så helt å se bort fra korsangen er galt. Der er han ikke helt med kirken selv i dens eget ønske. Til fest hører, dersom det bare kan la sig gjøre, virkelig god, skolert, velinstruert sang, utført av kirkekoret under sin dirigents ledelse. Den som i våres fikk overvære St. Matthias korets konsert i St. Olavs kirke forstår hvad virkelig katolsk korsang kan bety til gudstjenestens forskjønnelse, såvel når det gjelder flerstemmig sang som gregoriansk koral. Det kan ikke være tvil om at våre større kirker trenger et kor med offervillige medlemmer, som virkelig vil øve og som virkelig er til å stole på.

Dette tatt i betraktning vil jeg i øvrig av hjertet under-skrive «En av en utenbys menighet»s artikkel.

Håb.

Våre tanker.

Et sted har jeg lest noe — jeg husker ikke hvor eller av hvem, men det lyder omtrent således: «Det kommer ikke så meget an på hvad et menneske sier, som på det der utstråler fra hans personlighet.»

En annen har sagt noe lignende: «Et menneske kan skjule sitt ansikt, men ikke sin inderste sjel.» Det vil si, vår virkelige personlighet lyser tvers igjennem all vår ferd, hvordan vi enn legger den an.

Vi har en instinktmessig følelse av hvad der bor i våre medmennesker. Vi føler umiddelbart hvem vi har tillit til og hvem vi nødig vil betro oss til. Enkelte mennesker kan begeistre oss ved sine charmerende egenskaper. Og dog vilde vi kanskje allikevel ikke gå til disse med våre sorger og bekymringer om vi følte trang til å søke hjelp og trøst. Andre derimot kan være korte og lite imøtekommende i det daglige liv, men de gir oss en forunderlig trygghetsfølelse: Vi har kanskje ingen positiv grunn for våre følelser i noen av tilfellene. Det er ganske enkelt vår reaksjon overfor den personlige utstråling.

Når vi tenker på hvor forskjellig alle mennesker virker på oss, så faller det naturlig at vi vender blikket mot oss selv og optar til revisjon vårt eget indre menneske og vår personlige utstråling. Er våre tanker så rene og klare at vi trygt tør la dem inspirere vårt sjeloliv og lyse gjennom vår daglige ferd?

*

Akk, hvem har ikke oplevet at en mindreverdige tanke har fått makt over en? Vi er blitt krenket — og harmfylte tanker holder sitt inntog i hjertet, hvor føler vi oss ikke forurettet og såret! Eller vi ser andre bli mer avholdt og beundret enn vi selv. Har vi da ikke lett for å føle sjalusi? Selvfølgelig vil vi ikke la oss merke med det, i det skjulte arbeider vi med den tanke: om ikke vedkommende i grunnen blir overvurdert! Han eller hun har dog så mange svakheter, som vi vet om. Og snart blir våre tanker til ord. Ukjærlige tanker skaper ukjærlige ord, som før vi vet av det har såret og smertet. Eller vi ergrer oss over våre gjenvordigheter, og lar tanken kretse både vel og lenge om disse bagateller, som de mangengang er, inntil de til slutt preger både vårt humør og vårt ansikt.

Enn alle de unyttige tanker, uten verdi, som bare skaper

tomhet i vårt sinn? Ja, således kan vi fortsette lenge om tanker på avveie, og hvad dette fører til. «En tanke som i hjertet kom, når man den litt lot råde, har så titt gjort sjelen tom for Guds store nåde», sier en gammel salme.

Men hvorledes skal vi lære å styre våre tanker? Ja, det krever ganske visst en stor viljeanspennelse. Det gjelder nemlig alltid å være på vakt overfor sig selv, på vakt mot fornærmelser, mot misundelse, mot grettenhet, mot alle slike ørkesløse tanker. En dame sa nylig om dette: «Les et ledd av rosenkransen om morgenen, når De går til dagens virke, eller hvor som helst De går for Dem selv og tankene blir fri og fruktbare!» Det gir en god start for dagen og det er et godt tilfluktssted for urolige tanker.

Den beste hjelp vil vi under enhver omstendighet finne hos våre Herre og Mester gjennom vår kjære Kirke med sine vidunderlige hjelpemidler, der er avpasset etter alle menneskenaturens tenkelige behov. Her går vi i den beste skole, føres fra klasse til klasse. Og alltid vil det være en høiere klasse å strebe mot så lenge livet varer — inntil vi finner igjen det Guds billede som vi engang blev skapt i. Og hans lys får lov å skinne i våre tanker og gjennom dem ut til menneskene.

S. Ø.

Hechjemme

Oslo. Sonekommunionen i anledning fritenkerkongressen i London hadde funnet usedvanlig stor tilslutning — St. Olavskirken var nesten fylt søndag morgen og praktisk talt alle gikk til Herrens bord. Hs. høiærverdighet biskopen talte inntrengende og gripende om Kirkens skjebne ned gjennom århundrene. Alltid hadde der vært tider hvor den var blitt forfulgt, hvad også dens guddommelige stifter hadde forutsagt — også i våre dager forsøker man å drepe Kristus, denne gang i menneskenes hjarter. Nu er fritenkerne og de gudløse samlet til kongress i London hvor de drofter de beste midler til å utrydde religionen og for å sone for denne krenkelse mot Guds hellige navn og for å be for alle ubefestede sjeler at de må bevares sterke i troen har den store internasjonale katolske kvinneliga, som N.K.K.F. er et ledd av, organisert en sonekommunion over hele den katolske verden. Ære være de katolske kvinner for dette initiativ — alle må slutte op om denne aksjon nu hvor det helligste menneskeheten eier er i fare. Og for å vise at alle er med vil vi sammen forny vårt dåpsløfte og takke for alt det vi har mottatt.

Dette skjedde etter messens slutt ved en overordentlig vakker ceremoni, idet biskopen først fremsa trosbekjennelsen, som alle bekreftet og dernest i fellesskap med menigheten takket Gud for troens lys og bad om nåde til alltid å bevare det.

- og derute

Den katolske Kirke i Australia. Den katolske Kirke i Australia teller blandt verdensdelens ca. 6 700 000 innbyggere 1 191 000 legfolk, 26 biskoper og prelater, 1786 prester, 1069 ordensbrødre og 9663 ordenssøstre. Der

finnes 1532 katolske opdragelsesanstalter og seminar, hvorav ingen mottar offentlig understøttelse. De katolske skoler frekventeres av 193 648 elever.

Døden på landeveiene. Den årlige fortegnelse over trafikkulykker på landeveiene i U. S. A. opviser rystende tall. Den liste som «Rådet for nasjonal sikkerhet» har utgitt nu viser at i 1937 er 106000 mennesker omkommet i U. S. A. ved ulykkestilfelle, derav $\frac{1}{5}$ ved trafikkulykker. Ikke mindre enn 9,9 millioner mennesker kom på samme måte til skade og den amerikanske nasjonalfornue blev av denne grunn gjennom forsikring, skadeserstatning, læge og medesinutgifter forminsknet med 3,6 milliarder dollars. Bilulykker bragte død over ca. 40000 mennesker.

Sjømannsmisjonens tap i Spania. Ved borgerkrigens utbrudd hadde sjømannsmisjonen tre store sjømannshjem i Spania: i Las Palmas, i Barcelona og i Bilbao. Allerede i de aller første dager blev hjemmet i Barcelona stormet av pobelen og dets kapell blev plyndret og profanert. Havnepresten, don Fernando Mollins, blev skuit på terskelen til sin kirke. Hjemmene i Bilbao og i Las Palmas har lidt mindre.

Fransk rådhus vigles. I Chateaubourg ved Rennes er det blitt bygget et nytt rådhus og borgermesteren, som selv er fritenker, har latt det vigles av en katolsk prest. Ikke alene det ytre men hvert eneste rum blev viglet, likeledes de store krusifiks, som borgermesteren personlig forordnet anbringelsen av i alle hovedkontorene. På forespørsel om hvorfor han ønsket dette, da hans personlige standpunkt jo var en velkjent sak, svarte han, at han følte sig forpliktet til det da hans samvittighet tilsa ham å skulde ta hensyn til stedets befolkning, som overveiende er katolikker.

Kjempeprosess mot geistlige. Den 16. oktober begynner ifølge meddelelse fra Moskva en kjempeprosess i distriktet Pensa mot 36 geistlige av forskjellige trosbekjennelser idet de beskyldes for anti-ateistisk kampanje — de skal ha gjort sig skyldig i spionasje, sabotasje og ulovlige pengetransaksjoner. Blandt de anklagede er 5 katolske prester. Etter sigende skal det allerede foreligge flere tilståelser. Man regner med en rekke dødstraffer. Som offentlig anklager fungerer en 19 årig ateist Oleinikow.

Prestemangel i Spania. Spanias kardinalprimas Gomà y Tomàs har offentliggjort et rystende budskap om de religiøse og materielle skader som det stakkars land er blitt tilføiet under den ødeleggende borgerkrig. Av beretningen refereres: «Hvad presteseminarerne angår skal vi for å gi et inntrykk av dissers lidelser meddele noen tall fra de bispedømmer som ikke er blitt erobret av de rødes hær eller som allerede i september 1937 blev befriet. Av deres 38 presteseminarer blev de 29 rekvirert i krigsøimed til kaserner, lasarett og fengsler og av de resterende 9 blev de fleste ødelagt under krigen og kun et par stykker anvendes ennu etter sin oprinnelige bestemmelse. — — — I løpet av fem år er antallet på prester avtatt med 5000. Allerede før krigen var det

vanskelig med undervisningen i de teologiske studier—efter at så mange av de beste lærere ved seminarene er blitt drept, er stillingen meget problematisk og gir anledning til stor bekymring. En lærestol i filosofi, teologi eller kanonisk rett krever en prests fulle arbeidskraft, men nu må han sedvanligvis utføre almindelig prestevirke ved siden av, ti i Toledo f. eks. er 14 av seminarets 26 professorer blitt myrdet og hvorledes skal deres plasser utfylles?» Kardinalprimasen krever tilbakegivelse av de beslaglagte seminarer og opprettelse av nye. De økonomiske forhold må ordnes betryggende da den almindelige prestemangel også gjør sig gjeldende som en voksende likegyldighet blandt folket for religiøse ting. Til og med har jo krigen nedbrutt den almindelige moral og utviklet alle de slette instinkter. Beretningen slutter med en gripende appell om hjelp til å avverge de farer som truer den katolske Kirke i Spania.

Brev fra en misjonær i Kina. «Maasbode» har offentliggjort et brev fra en nederlandsk franciskanermisjonær i Kina, hvori det bl. a. skrives: «For troens utbredelse er det nu dårlige tider. Menneskene er kun opfylt av bekymring for hvorledes de skal oprettholde livet. Alle unge menn er i militærtjeneste og hver dag må der stilles hester og esler til disposisjon for troppettransporter, så kvinner og barn må utføre markarbeidet som trekkdyr. Kun få bivåner messen eller holder søndagen hellig. På den annen side er den katolske Kirkes anseelse øket på grunn av dens omsorg for flyktningene. Og hverken de kinesiske eller japanske tropper har tilført kirkene direkte skade. De fleste patres i krigssonen har det efter forholdene bra, men lider meget under mangel på tilstrekkelige næringsmidler. De sydkinesiske soldater er utstyrt med moderne våpen og er i øieblikket å betrakte som landets egentlige herrer, som råder som de selv vil. Mange av dem er kristne og det er grunnen til deres velvillige holdning overfor kirkene. Likeledes er de beordret til å respektere utlendingenes eiendom.»

Sjømannsapostolatet avholder internasjonal kongress 22.—27 september i Glasgow under forsete av erkebiskop Mackintosh. Viceadmiral Hornell vil tale om Sjømennes katolske aksjon — som talere står ellers bl. a. opført Viceadmiral Joubert, dr. Guala og pater Martindale S. J. På programmet står enn videre en offisiell mottagelse på Glasgows rådhus, en fest på ocean-damperen «California» og et besøk på den britiske utstillings katolske paviljong.

Den tyske bekjennelseskirkens lidelsesvei. Det er utsendt et oprop fra den bayerske protestantiske presteforening som bl. a. inneholder en opfordring om bønn for bekjennelseskirkens prester. I redegjørelsen for deres stilling opplyses bl. a. at 84 er suspendert og nektet rett til å virke, 2 er utestengt fra samtlige tyske universiteters lærerstole, 8 er utvist, 36 nektet opholdstillatelse, 36 mottatt forbud mot å preke, 56 utvist fra sine menigheter, 11 fengslet.

I koncentrationsleir befinner sig bl.a. pastor Martin Niemöller, Berlin-Dahlem, sogneprest Schneider, Dickenschied-Rhinlandene, bonde Gross-Röcke, Goldenstadt-Oldenburg. I fengsel er bl. a.: notariatspraktikant Leikam, Kerb-Würtenburg, pastor Lücking, Dortmund, dr. jur.

Schmidt, Dortmund, kjøpmann Thiessies, Altroggenrahmede, hr. Lohmeyer, Dortmund. Alle kun på grunn av sin religiøse innstilling.

I tilslutning til dette kan meddeles at bekjennelseskirkens Superintendent i Sachsen, dr. Hahn, er blitt utvist og 50 prester avskjediget uten lønn. Bøtstraffer tildeles stadig med høie beløp og alle presteboliger inndras til annet bruk. Lignende meddelelser kommer også fra München.

De tyske nyhedenske sekter. Det ser ut til at der Führer ønsker at alle de forskjellige nyhedenske sekter mer og mer skal la sitt virke gå op i de offisielle nazistiske organisasjoner. Således har den kjente professor Bernhard Kummer måtte nedlegge sin ledelse av tidsskriftet «Nordische Stimmen, Zeitschrift für nordisches Wesen und Gewissen», for å overta flere kursuser og forelesninger for Hitler-ungdommen. Han har spilt en ledende rolle innenfor «Junggermanischen Orden» og innenfor «Deutschen Glaubensbewegung», men trådte senere ut av denne, da han kom i konflikt med den daværende formann, professor Hauer. Senere har han arbeidet innenfor forskjellige nyhedenske sekter.

Professor Hauer, som også forlengst har forlatt den «tyske trosbevegelse», hvis nuværende navn i øvrig er «Kampfring Deutscher Glaube», utgir stadig det nyhedenske månedsskrift «Deutscher Glaube». Til dets mest kjente medarbeidere hører den nazistiske raceforsker Hans Günther og den tidligere protestantiske teologi-professor Herman Mandel som efter eget ønske ikke mer foreleser i Teologi men i filosofi ved universitetet i Kiel. Han er forfatter av en nyhedensk «Deutschtheologie» på fire bind.

Kirkene truet av flommen. I den øvreschlesiske by Neisse er to av de herligste kirker truet av flommen. Den ene er den katolske Herrens-Kors-kirke, et praktfullt barokkbygg, hvor gulvet har gitt sig for flommens trykk så den foreløbig er blitt stengt. Den annen er St. Jakobskirken, som måtte rømmes under høimessen da gulvet også der plutselig sviktet og en katastrofe syntes nær forestående.

Pastor Célestin Riesterer

avgikk ved døden onsdag 14. ds.
Begravelsen finner sted mandag kl.
11 fra St. Olavs kirke, Oslo. R. I. P.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co.s Boktrykkeri, St. Olavsgt. 24 - Oslo.